

Tervező diákok, oktatás, designkommunikáció és egy akciókutatás fenntartható eredménye

Horváth Daniella Dominika - Horváth Dóra
Budapesti Corvinus Egyetem

A TANULMÁNY CÉLJA

A fenntarthatóság egyre fontosabbá váló kulcsfogalom az alapfokú oktatásban. Az általános iskolás diákok az iskola mellett a szülők és a média irányából is kapcsolatba kerülnek a fenntarthatóság és a tudatosság fogalmával. Tanulmányunkban azt vizsgáljuk, hogy miért épp a fenntarthatóság, mint meghatározó téma jelenik meg a legnagyobb arányban egy általunk létrehozott a megszokott iskolai feladatmegoldó keretektől eltérő innovatív szituációban. Arra keressük a választ, hogy ezt a pozitív eredményt a designkommunikáció módszertanának alkalmazása mellett hogyan lehet elmélyíteni és attitűd szinten hatást gyakorolni, a gondolatokat cselekvéssé formálni az oktatási kereteken belül. Távlatbbi célként megjelenik a fenntarthatóság tudatos integrálása az oktatásba a designkommunikáció módszertanának fókuszba helyezésén keresztül.

ALKALMAZOTT MÓDSZERTAN

A tanulmányban a kvalitatív kutatási megközelítést mutatjuk be. Akciókutatásunk során egy saját fejlesztésű workshop sorozat eredményét ismertetjük, mely megvalósult minden magyarországi megyében, hatodik osztályos tanulók és osztályfőnökeik bevonásával. Az akciótanulás részeként a diákok tervezői, valós problémára építő módszertan segítségével vállalkoztak otthonuk jobbá tételére, az eredmény megszületéséhez az egész osztály együtt gondolkodására volt szükség. Támpontok, iránymutatás, elvárt eredmény, kész megoldási modulok biztosítása nélkül oldották meg a feladatokat Támpontok, iránymutatás, elvárt eredmény, a jó konkrét determinálása hiányában kellett létrehozni a megoldást.

LEGFONTOSABB EREDMÉNYEK

A kutatás eredménye során megfigyelhető volt, hogy majdnem minden osztály az otthon fogalmát a környezettel azonosította, és az otthon jobbá tételét szinte kivétel nélkül abban látták, hogy a környezetükkel szemben tudatos viselkedést tanúsítanak, illetve erre másokat is buzdítanak.

A tanulmány fő célkitűzése, hogy egy kreatív, innovatív, tervezői szemléletmódra építő oktatásmódszertani eszköz valós alkalmazásának egy kiemelt részeredményét bemutassa. Ismertetjük a cikkben a 21 workshop során megalkotott projekteket, melyek a fenntarthatóságot állították a középpontba, továbbá feltárjuk az összefüggéseket a kutatás és a szakirodalom ide vonatkozó eredményei között a fenntartható fejlődés pedagógiájának dimenziójából.

GYAKORLATI JAVASLATOK

Tanulmányunkkal szeretnénk rávilágítani, hogy a pedagógusok nyitottsága és egy kreatív módszertan együttes alkalmazása a zárt iskolai keretrendszerben, egy tudatosan felépített kreatív-tervezői oktatásmódszertani eszköz alkalmazásán keresztül, egy teljesen újszerű és a fenntartható fejlődés pedagógiájában kifejezetten hatékonyan alkalmazható lehetőséget kínál az oktatás és nevelés szereplői, legfontosabb érintettjei számára. A megoldás nem igényli semmilyen új eszköz, berendezés beszerzését.

Kulcsszavak: fenntarthatóság, oktatás, designkommunikáció, akciókutatás

DOI: 10.15170/MM.2021.55.KSZ.01.06

BEVEZETÉS INTRODUCTION

A fenntarthatóság és az ehhez kapcsolható tudatos-ság egyre nagyobb tényezője minden kétséget kizár. Általánosságban a fenntarthatóság kérdése először a környezetszennyezés, környezetvédelem témakörében került elő, és napjainkban is ezen a területen foglalkoznak vele a legtöbbet (Kovács 2006). A fenntarthatóság egyszerre jelenti a fenyegetést és a lehetőséget (Szabados 2019). Tanulmányunkban mi sokkal inkább az utóbbi megjelenési formával és annak az oktatásban betöltött szerepével foglalkozunk. A fenntarthatóság és az oktatás relációjában a cél az, hogy a generációk nevelésébe beépüljön ez a fajta megközelítés, és ez ne újszerű, felnőttkorban megszerzett tudás legyen, hanem integrálódjon szervesen az iskolai oktatás rendszerébe. A fenntarthatóságra nevelés jó esetben már egészen kisgyermek korban az elsődleges, szűk társadalmi közeg és referenciacsoport, a család környezetében elkezdődik, majd ezt követi az iskolai nevelés. További célként realizálódik tehát, hogy a diákok gondolkodásukban, hozzáállásukban, az attitűd szintjén is globális állampolgárokká váljanak. Tanulmányunk célkitűzése, hogy felhívja a figyelmet a fenntartható fejlődés pedagógiájának kiemelt szerepére, és prezentáljon egy lehetőséget a pedagógusok és az oktatásban érintett szereplők számára, melynek segítségével szervesen integrálható a fenntartható fejlődés az oktatási stratégiába. Cikkünk első részét a szakirodalom áttekintése jelenti, a fenntarthatóság fogalmi kereteinek meghatározásán túl bemutatunk olyan módszereket, melyek ugyancsak a fenntarthatóság edukációs lehetőségeit taglalják. Az elemzés második felében ismertetjük egy az egész országot lefedő akciókutatás sorozatunkat, mely egy tervezői módszertanra építő foglalkozás és a fenntartható fejlődés pedagógiáját kapcsolja össze a résztvevő diákok által megvalósított produktumokon keresztül. Kitérünk továbbá a módszerben rejlő addicionális értékekre is.

SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS LITERATURE REVIEW

Fenntarthatóság és fenntartható fejlődés Sustainability and sustainable development

A fenntartható fejlődés oly módon feltételezi a jelenkor szükségleteinek kielégítését, hogy a jövő jóléte nincs veszélyben (WCED 1987). A fenntarthatóság és a fenntartható fejlődés fogalmait elkülönítjük, e két kifejezés széleskörű elterjedése Lester R. Brown (1981) nevéhez kapcsolódik. A fenntarthatóság maga – elv. Ha hosszú távon szeretnénk fennmaradni, akkor ez a fogalom kell, hogy az iránymutatást jelentse. A fenntartható fejlődés pedig már az életbe lépést, a megvalósulást jelenti (Gór 2013). A fejlődésben már benne van a cselekvés, az aktív minőség. A mai napig a leginkább elfogadott definíciónak tekintjük a Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozatát, miszerint: "A fenntarthatóság az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg." (WTAD 2000) Gyakorlati megközelítését tekintve a fenntarthatóság kérdésköre több egységre bontható. A fenntarthatóság megjelenik a technológiai változás fókuszán keresztül (1), az emberi viselkedés változásán keresztül, ide tartoznak a társadalmi preferenciák módosulásai és az életmód is (2), a fenntarthatóság harmadik területe pedig a természeti tőke (3) helyreállítását helyezi előtérbe (Parapatits 2019). Kutatásunk gyakorlati eredményeinek bemutatásánál külön ki fogunk térni, hogy vizsgálatunk során miként jelentkezett ez a három, a szakirodalmi összefoglalóban ismertetett dimenzió (Blignaut *et al.* 2014, Parapatits 2019).

A fenntarthatóság pedagógiája Pedagogy of sustainability

Azok az oktatási formák, melyek a fenntartható fejlődés megismerését célozzák jellemzően órarenden és tantermen kívül kezdődtek. Nagy részben szakörök, délutáni foglalkozások, esetleg táborok formájában, majd innen épültek be egyes elemek bizonyos tantárgyakba, ahol a szigorú tanmenet ennek teret biztosított. Az, hogy a fenntarthatóság eltérő aspektusai és gazdasági kapcsolódásai beépüljenek a gyerekek gondolkodásába kiemelten fontos kell, hogy legyen. A fenntarthatóságot szolgáló oktatás megvalósulásához szükséges kritériumok többek között egy felelősségvállalásra felkészítő szemlé-

letmód, problémaközpontú, multidiszciplinaritást támogató oktatási célok, valamint egyedi, innovatív oktatási módszerek, melyek a fenntartható fejlődéshez elengedhetetlen készségek fejlesztését tűzik ki célul úgy, hogy közben integrálhatók az adott iskolai szabályrendszerbe (Kováts-Németh 2010).

Nem szabad figyelmen kívül hagyni az egyik legfontosabb szereplő, a pedagógus személyének nagyfokú befolyását. A pedagógusokra különösképpen jellemző a felelősségtudat a helyi közösséggel szemben, és ez a törődés a tanításon keresztül képes lehet a kiterjedésre. Ez egész életen át tartó tanulási folyamat, ezért kiemelten fontos, hogy nem csak a jelenleg fennálló fenntarthatósági kérdéskörrel kell megismertetni a gyerekeket, hanem alapvetően a gondolkodásukat szükséges a helyes irányba terelni (Wheeler & Perrace Bijur 2001).

Ez alátámasztja a globális állampolgárság fogalmi jelentőségét is. Az információ átadása, a lexikális tudás nagyon fontos, azonban ez korántsem elég ahhoz, hogy tényleges cselekvésben kimutatható változások realizálódjanak (Zsóka és Tsai 2011). Pedagógusként a feladat nem a passzív ismeretszerzés minden határon túli bővítése, sokkal inkább a felkészítés. A felkészítés arra, hogy képesek legyenek a fenntarthatóság egyes dimenzióiban rejlő ok-okozati összefüggések felismerésére, arra, hogy ki tudják szűrni és fel tudják mérni az emberi tevékenység káros hatásait, további kritikus, problémamegoldó, kreatív gondolkodás elsajátítását követeli meg. Ehhez fontos, hogy a gyermek ne csak egy megismerő, hanem aktív befogadó szerepet sajátítson el (Lesku 2010).

A következőkben bemutatunk két módszertant, mely támogatja a fenntartható fejlődés oktatását azáltal, hogy egy átfogó szemléletmód kialakítására törekszik, az élethosszig tartó tanulást segítő képesség és igény kialakítására fókuszál, egyszerre lokális és globális szinten értelmezhető. Mindeközben fókuszába a cselekvésorientált oktatást helyezi, és az iskolai keretrendszerbe beilleszthető.

A gyermekfilozófia szerepe a fenntarthatóság pedagógiájában ***The role of child philosophy in the pedagogy of sustainability***

A gyermekfilozófia módszere eszközkészletet nyújthat a pedagógusoknak a fenntarthatóságra nevelésben. Karikó (2013) kritikai megközelítésű, a módszertant megalapozottan feltáró tanulmányában „pedagógiai kincsként” említi, így érdemesnek tartottuk a módszer rövid megismertetését a fenntarthatóság dimenziójából áttekinteni. A program Matthew

Lipman (1982) amerikai filozófus által született meg és nyert teret az oktatásban. Nyitottság, friss szemlélet, új(szerű) látásmód. Erre épít a gyermekfilozófia rendszere. A középpontba a gyermeki kíváncsiságot helyezi, és ezt használja ki, ezzel párhuzamosan pedig a problémaérzékenységre és a kreativitásra épít. Célja a kritikai megközelítés, a logikus gondolkodás megtanítása, beszélgetésen, irányított kérdések mentén közelíti meg az éppen fókuszba helyezett tananyagot, fogalmat (Lipman 1982). A gyermekfilozófia fontos sajátossága, hogy nem filozófiai szakszövegeken keresztül nevel, hanem történet, gondolkodtató tanmese közös elolvasásán és értelmezésén keresztül zajlik a nevelés (Lesku 2010). A gyermekfilozófia módszertanát hatékonyan alkalmazzák a fenntartható fejlődés pedagógiájában. Számos olyan tanmese áll rendelkezésre, ami a globalizálódást kísérő erkölcsi, etikai kérdések feltárásához, a környezet megismeréséhez, gyakorlatorientált értelmezéshez járul hozzá (Lesku 2010).

Interkulturális együttműködés a fenntarthatóság érdekében ***Intercultural cooperation for sustainability***

Az az oktatás, amely a fenntartható fejlődés szolgálatában áll, elő kell, hogy segítse a szolidaritást és a globális állampolgárságot (Abdullahi 2010). Ehhez nélkülözhetetlen képesség a globális gondolkodás, a tudatosság elsajátítása, a felelősségtudat, a megértés és a kultúrák közötti érzékenység. Fontos, a fenntartható fejlődés pedagógiáját segítő módszertani megközelítésként szolgálhat a nemzetközi együttműködés az iskolák között. A globális állampolgárság fogalom eszménye egyre inkább népszerűbbé válik, melynek egyik megvalósulási formája lehet akár az eltérő fejlettségű területek, országok közötti tanulási együttműködések megvalósulása is (Hugins *et al.* 2018). Itt együttműködésről, közös értékteremtésről, az egymás helyzetéből való kölcsönös tanulási folyamatról beszélünk, azonban, ha a fenntarthatóság szemüvegén keresztül vizsgáljuk, akkor, míg az egyik országban az életben maradásért, a mindennapi táplálékért küzdenek, addig fejlettebb területeken a meglévő folyamatok, rendszerek eszközök még zöldebbé alakítása van a fókuszban. Ez eddig tapasztalati szinten ismeretlen kérdéskörre világíthat rá a tanulók fejében, ami felelősségteljes, tudatos döntéseket eredményezhet, valamint etikus és törődő kapcsolatok kialakítására buzdít a közösségekben és azon túl egyaránt (Andreott 2011).

ANYAG ÉS MÓDSZER MATERIAL AND METHOD

Alkalmazott módszertan: designkommunikáció

Applied methodology: designcommunication

A designkommunikáció definíció szerint fejlesztésbe, fejlődésbe integrált kommunikációt jelent (Cosovan 2009). Egy magyar „know-how”, mely alapvetően nyílt problémamegoldó helyzetre építő szemlélet, alkalmazása bármilyen problémamegoldási helyzetben lehetséges, a feladatot nem problémaként determinálja, hanem lehetőségként értelmezi (Dorst 2011). A designkommunikáció tervezői szemléletmód, mely azt feltételezi, hogy minden ember képes kreatív alkotói kapcsolatteremtésre (Cosovan 2009). Vizsgálatunk és az empirikus kutatás során a designkommunikáció oktatási vetülete került előtérbe, így a továbbiakban a módszertan oktatási-nevelési irányvonalaira fókuszálunk. A designkommunikáció módszertanának alkalmazása, mint kreatív oktatás-módszertani eszköz arra épít, hogy tudatosítja a résztvevőkben, hogy képesek értéket alkotni. *Támpontokat ad, segítséget az eligazodáshoz, kész megoldási modult azonban nem biztosít.* Ahogy a szakirodalom is hangsúlyozza, nemcsak a megismerés, hanem a felismerés, az aktív, cselekvő, problémamegoldó magatartás is szükséges a kreatív, probléma megoldására képes, fenntartható központú oktatás során (Lesku 2010). A designkommunikáció ezt az innovatív megközelítést rögzíti módszertanába, melynek segítségével valós idejű kapcsolatot lehet teremteni oktatás, kutatás, valamint a vállalkozás között (Cosovan & Horváth, 2016).

Kvalitatív kutatói megközelítés: az akciókutatás bemutatása

Qualitative research approach: action research

A designkommunikáció módszertanát és annak azon törekvéseit, melyek a fenntartható nevelésre irányulnak egy országos szintű, minden megyét és Budapestet is lefedő akciókutatás keretében elemeztük. Az akciókutatás fókuszát egy saját fejlesztésű workshop jelenti, melynek elsődleges célcsoportja az általános iskolás diákok és tanárai. Az akciókutatás során 23 alkalommal került megszervezésre a foglalkozás. Az iskolák mind

állami fenntartásúak a Nemzeti Alaptanterv iránymutatásai szerint működnek. Az adatfelvétel 2019 szeptember és 2020 február között zajlott, a kutatásban összesen 700 diák és 23 pedagógus vett részt. A vizsgált diákok életkora 10-12 év. A workshop fejlesztése során kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy integrálható legyen az általános iskolák zárt, feszes tempót és szigorú tanmenetet megkövetelő rendszerébe, valamint fontosnak véltük, hogy minimális eszköz és extra anyagi ráfordítás nélkül megvalósítható legyen. A designkommunikáció módszertanának katalizátoraként a wikinomikus együttműködés módszere került alkalmazásra, ahol a nyíltság, az ezenrangúak együttműködése (Benkler 2006), a korábban nem ismert csoportos, osztályszintű együttműködés kihívásai elé állítottuk a hallgatókat.

A foglalkozás 2,5 óra időtartamú. Legfontosabb célkitűzése, hogy felhívja a figyelmet a csoportmunka jelentőségére, a közösség együtt alkotásában rejlő lehetőségekre, és arra, hogy a valós problémamegoldó helyzetben a kreativitás és a probléma megoldását segítő készségek is fejleszthetők, és az osztályközösség is erősödhet. Jelen tanulmányunkban a kutatás egy részeredményét szeretnénk bemutatni. Az „otthonom jobbá tételére vállalkozom” workshop címéből is azonnal következtethető a tematika: foglalkozásunkat az otthon köré építettük. A nyílt problémamegoldó helyzet, a tömeges együttműködés már önmagában egy nagyon nehéz és ismeretlen szituációt eredményezett a gyerekeknek, így kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy a tematika, amivel dolgoznak egy viszonylag kézenfekvő, jól érthető téma legyen, ráadásul olyan, melyhez van releváns, közös tudásuk is. A téma meghatározásának másodlagos célkitűzése az volt, hogy felmérje, mennyire tudatosak a diákok, mennyire kapcsolják össze az otthont a környezettel, és a „jobbá tétel” egyéni vagy közösségi szinten határozzák meg.

Az akciókutatás „produktuma”

The "product" of action research

A foglalkozás lezáró szakasza során a diákok feladata az volt, hogy prezentálják osztályszintű alkotásukat a kutatás vezetőjének. Az alkotást, mellyel otthonuk jobbá tételére vállalkoztak, és amely alkotás egy közös rajzban is életre kelt. Elemzésünkben arra a kérdésre szeretnénk választ kapni, hogy az akciókutatás során az „otthon jobbá tétel” kérdéskör miért eredményezte kivétel nélkül a téma fenntartható, környezetvédelmi aspektusának előtérbe helyezését a megoldások során. Ehhez egy

meghatározott szempontrendszer kialakításának segítségével elemeztük a létrehozott tanulói megoldásokat, annak érdekében, hogy rávilágítsunk, hogy a saját fejlesztésű, a designkommunikáció módszertanára építő workshop hogyan, milyen változtatásokkal válhat a fenntartható fejlődés pedagógiájának aktív és alkalmazott oktatási és nevelési célú eszközévé.

EREDMÉNYEK RESULTS

Az elemzés és a kódolás alapját a kutatói megfigyelés és kutatói önreflexió, a résztvevő diákok által írt reflexiók, a létrehozott produktumok és a hozzá kapcsolódó közös rajz jelentette. Így az eredmények a következő dimenziók mentén kerültek meghatározásra: (1) a létrehozott produktum sajátosságai (2) az eredmény fenntartható minősége, (3) A fenntarthatóság környezeti/technológiai/társadalmi jellege, (4) a gondolkodás globális/lokális szintje, (5) cselekvésre, megvalósulásra irányuló elemek. (A továbbiakban az említett kategóriák szám kódjait használjuk az eredmények strukturált bemutatásában.)

Az eredmények egyértelműen azt mutatják, hogy a diákok gondolatait az otthon jobbá tétele tematika a fenntarthatóság felé irányította, a megoldások során hol közvetlenül, hol közvetetten, de szinte mindenhol beépült az eredménybe annak ellenére, hogy a kutató erre irányutatást nem adott, a gyerekeket nem befolyásolta, nem sugallta, hogy a jó megoldás irányát ez jelenti. Ez önmagában ellentmondó lett volna a designkommunikáció módszertanának keretrendszerével, ahol nincs olyan, hogy egyetlen jó megoldás, hiszen az is előfordulhat, hogy nincs jó megoldás, ugyanakkor több jó megoldás is létrejöhét. Szinte kivétel nélkül minden létrehozott produktum kapcsolódik a fenntartható fejlődés fogalmához (2), melyből arra következtethetünk, hogy a gyerekek gondolatait ez a téma erősen befolyásolja. A megoldások között kapott helyet a szervezett szemétszedés, a világ jobbá tétele azáltal, hogy segítünk: a természetnek a megújulásban, az arra rászorulóknak a megélhetésben. Az együttműködés megjelent abban is, hogy több esetben a létrehozott megoldás az összefogásra, a közös értékalkotásra alapozott.

Megjelent néhány kifejezetten a szűk közösségük fenntarthatóságára irányuló kezdeményezés is, mint az osztályelnök választás, mellyel hatékonyabb gördülékenyebbé tehető a mindennapi döntéshozatal és osztálystratégia megalkotása.

Létrejöttek technológiai jellegű fenntartható törekvések is, egy oktató applikáció, mely a fenntarthatóságot játékos formában magyarázza el a kisebbeknek. Az állatok, a tenger élővilágának megóvása is több esetben kiindulási pontot jelentett a megoldásokhoz. A faültetés, a szemétszedés, a megújuló energiaforrások minden kétséget kizáróan ismerős és használt fogalmak korosztályukban. A fenntartható fejlődés 3 aspektusa (Parapatits 2019) közül elsősorban a környezeti, természeti tőke megőrzése került elő a közös tervezői folyamat során (3). Érintőlegesen került szóba a technológia és a társadalmi vonatkozás, ami rávilágít arra is, hogy a fenntartható fejlődés pedagógiájában erre a két pillérre is érdemes hangsúlyt fektetni.

Nagyon sok csoport emelte ki a faültetést és a szemét szervezett szedését (1), hiszen ezek azok a tevékenységek, melyek iskolai szinten is előkerültek, volt ehhez kapcsolódóan aktivitás. Ez is alátámasztja a szakirodalom által is megalapozott felvetést, miképp a cselekvés az, mely a fenntartható fejlődés pedagógiájában a legjelentősebb szerepet kell, hogy kapja.

Létrehozott közös produktumaik globális/lokális jellege (4) diverz képet mutat. Hozzávetőlegesen fele-fele arányban irányítják projekt munkájuk fókuszát a helyi, saját közösségi szinterükre (osztály, város), és emelik „világszintű” felelősséggé a közösen tervezett produktumot. A saját szerepük, a cselekvésre irányuló akcióterv legtöbb esetben elmarad, pedig ez lehetne a kulcs, ez már önmagában a fenntartható fejlődésre nevel. A tankönyvi tudás nem elég (Zsóka *et al.* 2011), ezt a tudást aktivitássá kell konvertálni. Itt kap szerepet a pedagógus, aki a diákok felől induló kezdeményezésben támogatóként kell, hogy jelen legyen, a designkommunikáció módszertanának egyik nagyon fontos alappillére, az „egyenrangúak együttműködése” gondolat, mint irányadó vezérfonal kell, hogy segítse. Szakirodalmi elemzésünk során rávilágítottunk, hogy a gyermek ne csak egy megismerő, hanem aktív befogadó szerepet sajátítson el (Lesku 2010), ennek gyakorlati kivitelezésében is elengedhetetlen a pedagógus megfelelő hozzáállása. Empirikus kutatásunk során vizsgált 5 dimenzió rámutatott arra, hogy a diákok érdeklődése, a nyitottság, a téma iránti lelkesedés adott, a designkommunikáció módszertana elindítja a közös gondolkodást, a felelősség pedig két szinten realizálódik az iskola oldaláról. Szükség van a befogadásra, az innovatív módszertanok tanrendbe történő integrálására, valamint a pedagógusok számára nyújtott, az alkalmazott módszertanok megfelelő elsajátítására irányuló képzések megvalósítására.

A KUTATÁS KORLÁTAI LIMITATIONS OF THE RESEARCH

A kutatás limitációit önmagában a kvalitatív módszertan választása determinálja, hiszen nem beszélhetünk reprezentatív, általánosítható eredményekről. Sokkal inkább mélyebb összefüggések feltárására van lehetőségünk az akciókutatás keretein belül. A mintavétel már önmagában egy szűrőt jelentett, hiszen olyan pedagógusok vállalták a kutatásban való részvételt, akik szívesen fektetnek extra erőforrást olyan projektek megvalósítására, ami nem tartozik szorosan a munkaköri feladatokba, azonban a diákaik számára hasznos és előremutató lehet személyes fejlődésükben is. A kutatás korlátainak csökkentése érdekében folyamatban van a kutatásnak egy másik nézőpontból történő megvalósítása, melynek során egy adott csoporthoz több alkalommal is ellátogatunk megtartani a workshopot, melynek során az eredményen túl a fejlődés is minden bizonnyal erőteljesebben kimutathatóvá válik.

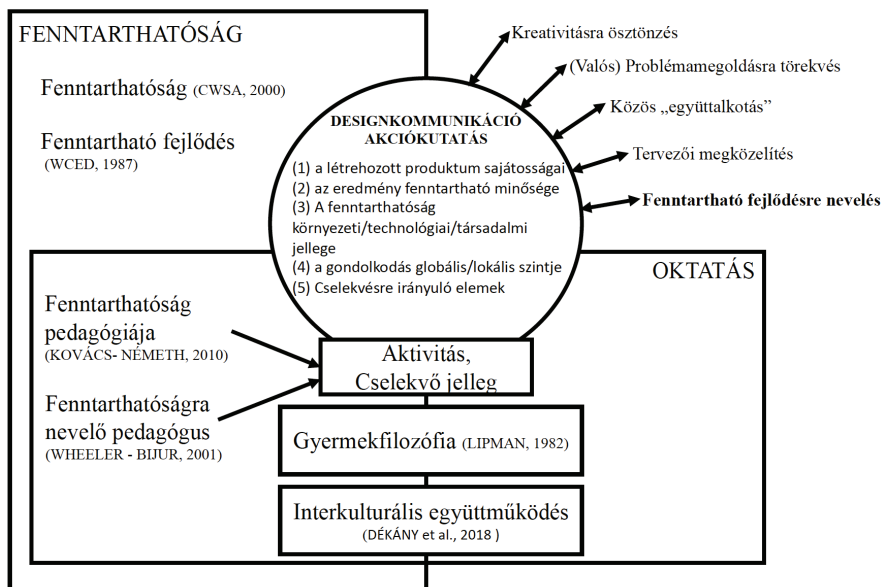
ÖSSZEFOGLALÁS SUMMARY

A designkommunikáció az empirikus kutatás során tapasztalt eredmények tükrében hatékonyan alkalmazható oktatási elem lehet a közoktatási intézményekben, a gyermekek fenntartható fejlődésre nevelése céljából. A szakirodalmi elemzés során górcső alá vett elméleti keretet, az alkalmazott módszertanunk sajátosságait és az ehhez szorosan kapcsolható akciókutatás eredményét vizualizáltuk az 1. ábrán. Tanulmányunk során a fenntarthatóság fogalmi keretei mellett külön kitértünk a fenntarthatóság és az oktatás kapcsolatára, illetve azokra a módszertanokra, melyek támogatják a fenntarthatóság iskolai keretek közé történő beépülését. Empirikus kutatásunk során, akciókutatásunk eredményeként rávilágítottunk arra, hogy a saját fejlesztésű designkommunikáció foglalkozásunk hatékonyan alkalmazható a fenntartható pedagógia eszközeként.

A bemutatott akciókutatás során azt vizsgáltuk, hogy a saját fejlesztésű, „Az otthonom jobbá tételére vállalkozom” designkommunikáció workshop hogyan integrálta a fenntartható fejlődés pedagógiáját módszertanába úgy, hogy mindeközben saját, legfontosabb pilléreit, mint a problémamegoldásra történő fókuszot, a nyílt kérdésfelvetést, a tervezői, kritikai megközelítést, a kreativitásra ösztönzést is változatlanul megtartotta. A közös tervezői folyamat eredményeként létrehozott produktumokban

kivétel nélkül felfedezhető a fenntarthatóság, a globális gondolkodás egyértelműen megjelenik a vizsgált diákok esetében. Az igazi kihívást az jelenti, hogy legalább második lépésben, de a cselekvés szintjén is realizálódjon a megalkotott eredmény, így készség és attitűd szintjén integrálódjon már gyermekkorban a gondolkodásba, így lenne megvalósítható a fenntarthatóság oktatási relevanciájában már tanulmányunk bevezető szakaszában is ismertetett cél. Az általános iskolásokat megszólító designkommunikáció workshop úgy került fejlesztésre, hogy az problémamentesen, extra erőforrás bevonása nélkül illeszthető legyen a hétköznapi szigorú iskolai keretrendszerbe. Ha adott az iskola és a pedagógusok nyitottsága, akkor a designkommunikáció workshop megfelelően alkalmazható a fenntartható fejlődésre nevelésben. A diákok képesek önállóan feldolgozni egy erőteljesebben a fenntartható fejlődésre irányuló témát a nyílt problémamegoldás módszerével. A pedagógus feladata ebben a rendszerben is kiemelt szerepet kap, hiszen az ő felelőssége ezt a cselekvés szintjére emelni, és akár tanórán/akár tanórán kívül a gyerekek által megtervezett produktumot valamilyen szinten, de megvalósítani. A gondolat cselekvéssé, a probléma megoldássá formálódik, mely így a gyerekek számára egy tapasztalati úton megélt élmény és sikerélménnyé formálódik, ami hosszú távon az attitűd megváltozásához, így a globális állampolgárrá váláshoz vezethet.

1. ábra: Az elmélet, az alkalmazott módszertan és az akciókutatás eredményeinek összegzése
 Figure 1. Summary of the theory, applied methodology and results of action research

Forrás: saját szerkesztés

HIVATKOZÁSOK REFERENCES

- Abdullahi, S. A. (2010), "Rethinking global education in the twenty-first century", In *Global pedagogies* (23–34). Springer. DOI: 10.1007/978-90-481-3617-9_2
- Andreotti, V. (2011), "Actionable postcolonial theory in education", Springer. DOI: 10.1057/9780230337794_16
- Benkler, Y. (2006), *The wealth of networks: How social production transforms markets and freedom*. Yale University Press. DOI: 10.1017/S2071832200005162
- Blignaut, J., Aronson, J., & de Groot, R. (2014), "Restoration of natural capital: A key strategy on the path to sustainability", *Ecological Engineering*, 65, 54–61 DOI: 10.1016/j.ecoeng.2013.09.003
- Brown, L. R. (1981), "Building a sustainable society", *ERIC*, DOI: 10.1007/bf02712913
- Cosovan A. (2009), "DISCO. Co&Co Communication", Budapest: CO&CO Communication.
- Cosovan A. - Horváth D. (2016), "Emóció–Ráció: Tervezés–Vezetés: Designkommunikáció", *Vezetéstudomány*, 47(3), 36–45
- Dorst, K. (2011), "The core of 'design thinking' and its application", *Design Studies*, 32(6), 521–532. DOI: 10.1016/j.destud.2011.07.006
- Gór A. (2013), "A fenntarthatóság és a versenyképesség közös pontjai, kölcsönhatásai", *GAZDÁLKODÁS: Scientific Journal on Agricultural Economics*, 57(80-2016–922), 170–180
- Huggins, V., Siraj, J., Dékány, Z., Feksz, K., & Szabad, D. (2018), "Fenntartható fejlődésre nevelés nemzetközi együttműködési keretben= Education for sustainable development through international partnerships", *Különleges Bánásmód*, 4(1), 51–57
- Karikó, S. (2013), "Gyermekfilozófia–mi végre?" *Iskolakultúra*, 13(5–6), 65–75
- Kovács, A. F. (2006), "A fenntartható fejlődés és a táplálkozási kultúra közti összhang megteremtését támogató értékesítési politika - a bioboltok példáján keresztül", *Marketing & Menedzsment*, 40(4), 33-48
- Kovács-Németh M. (2010), "Az erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig", *Comenius*
- Lesku K. (2010), "A fenntarthatóság mint gyermekfilozófiai probléma", *Iskolakultúra*, 20(10), 79–84
- Lipman, M. (1982), "Philosophy for children. Thinking" *The Journal of Philosophy for Children*, 3(3/4), 35–44 DOI: 10.5840/thinking1982339
- Parapatits Z. (2019), "Fenntarthatóság digitális gazdasági és társadalmi környezetben". soe.
- Szabados Y. (2019), "Fenntarthatóság a felsőoktatásban: a fenntarthatóságra való oktatás és következményei", *Marketing & Menedzsment*, 46(1-2), 40–51
- WCED (1987), *World commission on environment and development. Our Common Future*, 17, 1–91
- Wheeler, K. A. & Perrace Bijur, A. (2001), "A fenntarthatóság pedagógiája. A remény paradigmája a XXI. század számára", Budapest. In *A remény paradigmája a XXI. század számára*, Budapest.
- WTAD. (2000), In *A Világ Tudományos Akadémiáinak konferenciája: Transition to Sustainability in the 21st Century*, Tokyo: IAP, Japán: The Contribution of Science and Technology, 15–18, Retrieved from <http://www4.nationalacademies.org/intracad/tokyo2000.nsf/all/%0Ahome>
- Zsóka Á., Marjainé Szerényi Z. & Széchy A. (2011), "A környezeti nevelés szerepe a fenntartható fogyasztás és életmód kialakításában. In *Fenntartható fogyasztás? A fenntartható fogyasztás gazdasági kérdései*, Budapesti Corvinus Egyetem, 90–109

Horváth Daniella Dominika, egyetemi tanársegéd, PhD hallgató
daniella.horvath@uni-corvinus.hu

Horváth Dóra, PhD, egyetemi docens
dora.horvath@uni-corvinus.hu

Budapesti Corvinus Egyetem

STUDENTS, EDUCATION, DESIGNCOMMUNICATION AND A SUSTAINABLE RESULT OF AN ACTION RESEARCH

THE AIM OF THE PAPER

Sustainability is also becoming an increasingly important key concept in education. In addition to school, primary school students also come into contact with the concept of responsibility and sustainability from the parents and the media, and this determines their thinking. In our study, we examine why sustainability as a central theme appears in the highest proportion in an unusual innovative learning situation generated by us, and we look for the answer to how to deepen and influence this positive result with the application of designcommunication methodology. to turn thoughts into action within the educational framework. A further goal is to consciously integrate sustainability into education by focusing on the methodology of designcommunication.

METHODOLOGY

In this study, we present a qualitative research approach. In the course of our action research, we present the results of a self-developed workshop series, which was implemented in all Hungarian counties, with the involvement of sixth grade students and their class teachers. As part of the action learning, students acted as designers to make their home better which is a real-life problem, and the whole class needed to think together to achieve the result. In the absence of bases, guidelines, expected results, the specified determination of good, the solution had to be created.

MOST IMPORTANT RESULTS

As a result of the research, it was observed that almost all classes identified the concept of home with the environment. The improvement of the home was seen as the solution in their conscious behavior towards their environment and in encouraging others to do the same in almost all cases.

The main objective of the study is to present the projects created during the 21 workshops that focused on sustainability, and to explore the connections between the relevant results of the research literature on the dimension of sustainable development pedagogy.

RECOMMENDATIONS

With our study, we would like to highlight that the openness of teachers and the combined application of a creative methodology in a closed school framework offer an opportunity that can be specifically applied to the actors and key stakeholders of education. A design approach integrated into teaching relying on and supporting the creativity of each stakeholder.

Keywords: sustainability, education, designcommunication, action research